

صلى الله عليه وسلم

عنوان مقاله :

تغییرنگرش در روش ارزشیابی دیکته به منظورافزایش پویایی
دانش آموزان وتقویت مهارت شنیداری،نوشتاری و صحبت کردن
وهمچنین فهم و تشخیص لغات جدید در متون و بافتهای
متفاوت از کتاب درسی

چکیده

موضوع این نوشتار تغییرنگرش در روش ارزشیابی دیکته به منظورافزایش پویایی دانش آموزان وتقویت مهارت های زبانی وهمچنین فهم و تشخیص لغات جدید در بافتهای متفاوت می باشد این نوشته حاصل یافته های محقق در شهر بازرگان با دانش آموزان سه یا چهار زبانه هستند.روش تحقیق کتابخانه ای ولی تجربیات شخصی نویسنده نیز گنجانده شده است. نتایج بررسیها نشان داد که ترس از نتواستن صحبت کردن ، عدم درک صحیح و یا نوشتن به انگلیسی را می توان از بین برد. نتایج می تواند ایده ی جدیدی برای معلمان زبان انگلیسی و نیز برای طراحان مواد آموزشی ارایه نماید.

تعریف کلید واژه ها

ارزشیابی: عبارت از فرایند گردآوری شواهد و مدارک درباره ی دانش آموز از توانایی به کار گیری دیدگاههای او درباره ی درس مربوطه و ساختن استنتاج هایی از شواهد و مدارک برای داوری کردن درباره ی او و تصمیم گیری برای دگرگونی روشهای آموزشی است.

پویایی: از صفات آن که حرکت می کند و دارای استعداد یا توان دگرگونی در جهت برتری و پیشرفت است آن که برای بدست آوردن چیزی می کوشد دونده ی پی چیزی و جوینده ی آن.پویایی به معنای زندگیست نه سکون و نه نگاه بی حرکت .

مهارت : توانایی انجام کاری به خوبی، بخصوص که آن را یاد گرفته یا تمرین کرده باشیم.

مقدمه :

توسعه ،ارتقا ظرفیت و توان کاری در آموزش نیازمند فراگیری مهارتهای جدید و ایجادهماهنگی مدلهای ذهنی جدید است. عوامل و ملاک های متعددی در توسعه ی آموزش و پرورش نقش دارند ،مهمترین آن نظام ارزشیابی در آموزش و پرورش می باشد. چرا که دانش آموز با توجه به ملاک های آن توانمندیهای علمی ،عملی و نگرشی خود را تطبیق می دهد. ارزشیابی عبارت از فرایند گردآوری شواهد و مدارک درباره ی دانش آموز از توانایی به کار گیری دیدگاههای او درباره ی درس مربوطه و ساختن استنتاج هایی از شواهد و مدارک برای داوری کردن درباره ی او و تصمیم گیری برای دگرگونی روشهای آموزشی است. سنجش و ارزیابی معتبر دانش -آموز را بر می انگیزد تا بیاموزد چگونه یاد بگیرد. حال آنکه ارزشیابی مرسوم تا کنون بیشتر به نمایان کردن ضعف ها و کاستی ها و ناتوانی ها ی دانش آموز تاکید داشته و نوعی حالت مچ گیری است و نظام آموزشی به دنبال محفوظات ،انتقال و توسعه ی فرهنگ ودانش واطلاعات ،اجتماعی کردن و تحکیم اخلاق فردی و... بوده است طوری که از آموزش و پرورش به عنوان حافظه محوری یاد می شود . امروزه بر این باورند که ارزشیابی

بخش جدایی ناپذیر فرایند یاددهی - یادگیری است که علاوه بر لزوم تقویت این فرایند ، تسهیل شرایط یادگیری مداوم و مادام‌العمر و همچنین توسعه ی مهارت های یادگیری نیز مورد نظر می باشد و به جای تاکید بر طبقه بندی دانش آموزان و مقایسه ی آنان با یکدیگر ، هدایت یادگیری آنان را مورد توجه قرار می دهد. لذا با این رویکرد انتظارات جدیدی از آموزش و پرورش مطرح می گردد که از جمله تغییر نگرش و افزایش پویایی دانش آموزان و همچنین نقش آنها در فرایند یاددهی و یادگیری ، افزایش انطباق مواد آموزشی با واقعیت های زندگی ، احترام بیشتر به مختصات بومی و منطقه ای می باشد.

روش مذکور در این نوشته که در شهر بازرگان - ماکو استفاده شده جایگاه نقطه ی صفر مرزی ایران و ترکیه بوده و دارای آب و هوای کوهستانی سرد و خشک است طوری که از اواخر مهرماه سیستم های گرمایشی مدارس شروع بکار می کنند. از طرف دیگر شایان ذکر است که این روش حتی در کلاس هایی بکار گرفته می شود که دانش آموزان دختر 16-18 ساله دارای زبان های مادری متفاوت هستند یعنی تعدادی دانش آموز کرد زبان هم در کنار دانش آموز آذری زبان وجود دارند و بخاطر مرز نشینی با زبان ترکی استانبولی آشنایی داشته و زبان ملی و رسمی کشور فارسی می باشد. حتی برخی از دانش آموزان حاضر در کلاس سه یا چهار زبانه هستند.

بیان مسئله :

تغییر نگرش در روش ارزشیابی دیکته می تواند به منظور افزایش پویایی دانش آموزان و تقویت مهارت شنیداری ، نوشتاری و صحبت کردن و همچنین فهم و تشخیص لغات جدید در متون و بافتهای متفاوت از کتاب درسی باشد.

روش اجرا :

برای فرایند ارزشیابی یادگیری لغات جدید درس و همچنین بکار گرفتن این لغات در بافتهای متفاوت و خارج از کلاس درس ، روشی که بکار می گیریم گفتن دیکته میباشد اما نه بصورت روشهایی مثل پر کردن حروف افتاده و یا اینکه چند لغت گفته شود و یادگیرندگان مجبور به نوشتن کلمه و یا حتی معنی به همراه آن باشند که متاسفانه تمام توانایی های دانش آموز را مورد ارزیابی قرار نمی دهد و اینکه روش بکار گرفته شده ی دیکته در انتهای فرایند آموزش نیست بلکه به طور مستمر تمامی مهارت ها و فعالیت های یادگیرندگان را در بر می گیرد. برای بکار بستن این روش در کلاس هایی که تعداد دانش آموزان دختر متفاوت از 20-30 نفر می باشد زمان مورد نیاز 25-35 دقیقه است .

روش استفاده شده را می توان نوعی آزمون عملکردی در نظر گرفت که با هدف سنجش توانایی به کار بردن آموخته های درسی در یک موقعیت عملی و واقعی می باشد. بطور معمول قبل از اتمام کامل درس و آزمون پایانی هر درس یا دو درس با هم ، در جلسه ی قبلی دیکته ی یک درس یا دو درس مورد آزمون را داریم که این کار موجب فراهم شدن فرصت بیشتر برای تمرین و تکرار برای آزمون درس مورد نظر و همچنین آزمون پایانی می گردد. در جلسه ی برگزاری آزمون املا چپش صندلی ها مثل جلسات رسمی امتحانی می باشد. ابتدا خود شروع به گفتن یک جمله میکنم که حتما

از لغت‌های جدید درس درقسمتهای درک مطلب یا روی درس میباشد و با حفظ همان نقش دستوری در متن درس در جمله استفاده می شود. البته در انتخاب جمله دامنه ی لغات دانش آموزان در سالهای قبل و همچنین بحث های رایج و روز مره و همچنین وضعیت آب و هوا و فرهنگ منطقه را در نظر گرفته و با جمله ی کوتاه و آهسته شروع می کنم. با اینکه جمله ی مورد نظر کوتاه و کلمه با همان ساختار استفاده شده است چون جمله را برای اولین بار می شنود مجبور است دانش آموز با دقت گوش کند تا بتواند جمله را بصورت کامل بنویسد که در جای خود موجب تقویت مهارت شنیداری و تمرکز و توجه فرد می شود (برای یادگیرندگانی که قبلا دانش آموزن نبوده و این روش دیکته را تجربه نکرده اند بخصوص در جلسات اول جملات چندین بار تکرار می شوند تا دانش آموزان بتوانند خود را منطبق نمایند معمولا بعد از دو جلسه آمادگی لازم را کسب می کنند).

بعد از دو یا چند جمله ای که خودم گفتم از دانش آموزان در خواست می کنم تا در مورد لغت جدید درس که خود مشخص می کنم جمله ای بگویند که این جمله می تواند از مطالب کتابهای سالهای قبل و یا فی- البده باشد. در هر دو حالت فرد مجبور به بیان جمله ی انگلیسی شده است. افرادی که از لحاظ علمی و مهارت های زبانی بنیه ی بهتری دارند برای اینکار داوطلب هستند ولی همیشه از دانش آموزان داوطلب استفاده نمی کنم چرا که برخی از شاگردان اعتماد بنفس کافی برای دست بلند کردن ندارند. با در نظر گرفتن تفاوت های فردی برخی را باید در شرایط اجبار قرار داد. حتی در برخی موارد بهانه ی "بلد نیستم" را دارند در اینصورت می گویم جمله ای کوتاه از کتاب بگویند تا اینکه ترس از عبارت "من نمی توانم انگلیسی صحبت کنم یا بنویسم" از بین برود. در هر دو حالت مذکور، بعنوان فعالیت نمره ای مثبت برای فرد در نظر می گیرم تا زمینه ای برای برانگیختگی در جلسات بعدی برای خود دانش آموز و هم برای هم کلاسی هایشان و از طرف دیگر تلخیص (یادگیری در اثر فعالیت) باشد.

البته شایان ذکر است که در طی جلسات اول شروع سال تحصیلی با دانش آموزانم در مورد این مدل دیکته صحبت می کنم تا بهمین خاطر هر روز یا هر چند روز یکبار از اول سال تحصیلی تمامی کتابهای انگلیسی قبلی و فعلی را مرور و تمرین بکنند. حتی سعی کنند جملات کوتاهی را با در نظر گرفتن دامنه ی لغات خود و هم کلاسی هایشان از منابع مختلف در دسترس یاد بگیرند و اگر بتوانند حفظ کنند (چه بسا که میان انجام تمرین و تکلیف و موفقیت تحصیلی رابطه ی مستقیم یا همبستگی بالا وجود دارد).

بعد از اتمام بیان 10-15 جمله در مورد لغات درس جدید، شروع به تکرار دوباره ی جملات می کنیم چرا که برخی از دانش آموزان کند نویس هستند یا اینکه مهارت شنیداری برخی به حد کافی تقویت نشده است تا با یک یا دو بار تکرار کلمات را تشخیص دهند (در بعضی از موارد مجبور به تکرار چندین باره نیز شده ام). در برخی از کلاسها برای تکرار جملات هم از دانش آموزان آذری زبان و هم کرد زبان استفاده می کنم تا با هیچ مشکلی بخاطر تفاوت لهجه ها روبرو نشده و همچنین موجب بالا رفتن تعامل دانش آموزان و تقویت روحیه می شود.

بعد از اتمام تکرار چندین دقیقه به آنها فرصت می دهم تا هم جملات را مرور و هم اینکه معنی جملات را بنویسند. تعدادی از دانش آموزان که در زبان انگلیسی مهارت لازم و کافی را کسب کرده اند سعی بر بیان دوباره جملات با کلمات ساده تر یا paraphrase کردن دارند. ولی دانش آموزان متوسط که مهارت کافی ندارند سعی بر معنی کردن جمله به فارسی و در مورد دانش آموزان ضعیف تر نوشتن معنی لغتها به تنهایی کافی می باشد (توانایی های هر کس نسبت به خودش مورد سنجش قرار می گیرد). شاید ترجمه کردن در این مرحله مورد پسند برخی از همکاران نباشد ولی چون برای بارها شاهد ضعف عملکرد و اشتباهاتی از طرف یادگیرندگان بوده ام که منبع خطاهایشان در عدم ترجمه و درک صحیح بوده (بنابر گفته های خود دانش آموزان)، بهمین خاطر ترجیح می دهم نمره ای از آزمون را هم برای قسمت ترجمه در نظر بگیرم (نه اینکه انتظار ترجمه ی حرفه ای را داشته باشم).

برای تبدیل گزارش کیفی وضعیت دانش آموز به نمره باید به پیشرفت دانش آموز توجه شود. بعد از اتمام زمان اختصاص داده شده اوراق جمع می شود. برای اصلاح اوراق هم آنچنان سخت گیری نمی کنم که برای هر اشتباه کوچک و ناچیز نمره کم کنم برای چند خطای جزئی با هم نمره کم می کنم. موارد لازم را در خود ورقه با نوشتن شکل صحیح تذکر می دهم. در اصلاح اوراق فقط ننوشته ها را در نظر نمی - گیرم تا نمره کسر کنم بلکه در کنار آن نوشته ها و نقاط قوت هر ورقه را هم به حساب می آورم. همچنین شیوه ی اصلاح هر ورقه ای با ورقه ی فرد دیگر فرق می کند و سعی می شود تا حد امکان زمینه ای برای مقایسه ی هر فرد با خودش فراهم شود. چرا که با در نظر گرفتن خصوصیات فردی، ارزشیابی زمینه ای برای پیشرفت و به عنوان عاملی برای برانگیختگی می شود و یاد گیری به یک فرایند خوشایند تبدیل می گردد و مهارت های بالاتر تفکر مورد سنجش قرار گرفته است.

بعد از اصلاح و برگرداندن اوراق در جلسات اول، وقتی از خود دانش آموزان و یا اولیا در این مورد نظرسنجی می کنم اظهار رضایت می کنند و حتی می گویند: " که روش های مطالعه ی زبان انگلیسی و تصوراتشان در مورد این درس عوض شده است. هر چند در ابتدا خیلی سخت بوده چون هم مرور کتابهای سالهای قبل، هم یاد گیری مطالب سال جاری همزمان با عوض شدن کامل روش تدریس و دیکته هست ولی در نهایت ترس از نتوانستن صحبت کردن، عدم درک صحیح صحبت دیگران و یا نوشتن به انگلیسی از بین رفته است که دائم به صورت یک واژه تمامی ابعاد ذهنی شان را در بر گرفته بوده است. " به بیان دیگر می توان گفت میان هدف ها، محتوا و فرایند ارزشیابی و روشهای یاددهی - یاد گیری تناسب وجود دارد و بین کلاس درس و محیط اطراف ارتباط برقرار شده است.

نتیجه گیری

ارزشیابی بخش جدایی ناپذیر فرایند یاددهی - یاد گیری است که علاوه بر لزوم تقویت این فرایند، تسهیل شرایط یادگیری مداوم و مادام العمر و همچنین توسعه ی مهارت های یادگیری نیز مورد نظر می باشد تغییر نگرش در روش ارزشیابی دیکته باعث از بین رفتن ترس برای صحبت کردن، یا عدم درک صحیح صحبت دیگران و یا نوشتن به انگلیسی می شود که دائم به صورت یک واژه تمامی ابعاد ذهنی یادگیرندگان را در بر گرفته بوده است به عبارت دیگر موجب تقویت مهارت شنیداری، نوشتاری و صحبت کردن و همچنین فهم و تشخیص لغات جدید در متون و بافتهای متفاوت از کتاب درسی گردیده است.

پیشنهادات

باید در جهت از بین بردن ذهنیت و تصورات منفی و یا باورها و نگرشهای غلط در دانش آموزان نسبت به درس زبان انگلیسی تلاش شود که نیازمند برنامه های طولانی مدت از طرف اولیای مدرسه و همکاری خانواده ها با مدرسه برای عملی کردن این برنامه ها می باشد.

توجه بیش از پیش و روزافزون مسئولان کشور در رده های گوناگون و رسانه های جمعی به نخبگان و دانشمندان رشته های مختلف علمی و جلوگیری از تخریب شخصیت نخبگان توسط افرادی که اندیشه های ضدعلمی دارند.

تشکر و قدر دانی

برای اینکه هر تلاشی به سرانجام برسد نیازمند یاری افرادی برای عملی کردن آن تلاش می باشند . جا دارد از مدیریت و همکاران و دانش آموزان مدرسه ی گلزار بازرگان -ماکو نهایت تقدیر و تشکر را بنمایم که در هر مرحله نیکی هایشان را دریغ نکردند.

منابع

1- بیابانگرد، اسماعیل، 1378، روش های پیشگیری از افت تحصیلی، تهران، انجمن اولیاء و مربیان

2- پورناصرانی، رضا، 1381، علل و عوامل افت تحصیلی، نشریه آبادی

3- اینترنت www.ref4.com ,

mgsolution.com

4-تجارب شخصی خود پژوهشگر و همکاران